რეფერენტული მედიკამენტების გავლენა მომხმარებლების არჩევანზე საქართველოში

ანა ზუბიაშვილი

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიზნესის, ტექნოლოგიებისა და განათლების ფაკულტეტზე ბიზნესის ადმინისტრირების მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად.

ჯანდაცვის პოლიტიკა და მენეჯმენტი

ხელმძღვანელი: ეკა პაატაშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2025

განაცხადი

როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

ანა ზუბიაშვილი, _____, თარიღი:

აბსტრაქტი

ნაშრომი ეხება რეფერენტული მედიკამენტების სისტემის გავლენის შეფასებას მომხმარებელთა ქცევაზე საქართველოში. კვლევის მიზანია გამოიკვლიოს, როგორ აისახა რეფერენტული ფასების პოლიტიკის დანერგვა მედიკამენტების ხელმისაწვდომობაზე, მომხმარებელთა ინფორმირებულობაზე და არჩევით ქცევაზე. შერწყმულია რაოდენობრივი (394 სრულწლოვანი რესპონდენტის გამოკითხვა) და თვისებრივი (ინტერვიუ ფარმაცევტული სექტორის წარმომადგენელთან) კვლევის მეთოდები, რაც უზრუნველყოფს როგორც ფართო, ისე სიღრმისეულ ანალიზს.

რაოდენობრივი შედეგები ცხადყოფს, რომ მოსახლეობის უმრავლესობა (67.5%) მედიკამენტების ფასების მკვეთრ კლებას ვერ განიცდის, თუმცა მომხმარებელთა მესამედმა აღნიშნა პოზიტიური ცვლილება. კვლევამ აჩვენა, რომ გადაწყვეტილების მიღებაზე გადამწყვეტ გავლენას კვლავ ფინანსური ფაქტორი, ექიმისა და ფარმაცევტის რჩევა ახდენს, ხოლო ინფორმირებულობის დონე და ბრენდებისადმი ლოიალობა შედარებით დაბალია. დადებითი ტენდენცია გამოვლინდა იმაში, რომ რეფერენტული ფასების პოლიტიკის შედეგად ნაწილმა მომხმარებელმა შეძლო ორიგინალი პრეპარატების შეძენა და სრულ შეფუთვაზე გადასვლა.

თვისებრივი ინტერვიუს მიგნებები თანხვდება რაოდენობრივ შედეგებს: აფთიაქების ქსელში გაყიდვების ზრდა და მომხმარებელთა ქცევის ცვლილება მიუთითებს ხელმისაწვდომობის ზრდასა და ბაზარზე არსებული პოლიტიკის რეალურ ეფექტზე, თუმცა საზოგადოებაში ინფორმირებულობისა და ნდობის პრობლემები კვლავ აქტუალურია.

ნაშრომის შედეგები აჩვენებს, რომ რეფერენტული ფასების პოლიტიკა საქართველოში ნაწილობრივ ახდენს მომხმარებელთა ქცევითი ცვლილების სტიმულირებას, თუმცა მისი სრული ეფექტიანობისთვის აუცილებელია ინფორმაციული კამპანიების გაძლიერება, კონკურენტული ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა და პროფესიული რგოლების აქტიური მონაწილეობა. ნაშრომი ავსებს რეფერენტული

ფასების პოლიტიკის შესახებ არსებულ ემპირიულ ბაზას და წარმოადგენს პრაქტიკული რეკომენდაციების საფუძველს ჯანდაცვის პოლიტიკის შემდგომი სრულყოფისთვის.

საკვანძო სიტყვები: რეფერენტული ფასების პოლიტიკა; მედიკამენტები; მომხმარებლის ქცევა; ხელმისაწვდომობა; ინფორმირებულობა; ფარმაცევტული ბაზარი.

Abstract

This thesis examines the impact of the reference pricing policy for medicines on consumer behavior in Georgia. The study aims to assess how the introduction of reference pricing has affected the accessibility of medicines, consumer awareness, and purchasing decisions. A mixed-methods approach was employed, combining a quantitative survey of 394 adult respondents with a qualitative interview conducted with a representative from the pharmaceutical sector, ensuring both a broad and in-depth analysis.

The quantitative findings reveal that the majority of the population (67.5%) did not perceive a significant decrease in medicine prices, although approximately one-third of respondents did report positive changes. The study shows that financial considerations, as well as the advice of doctors and pharmacists, remain the main determinants of choice, while brand loyalty and overall awareness about the policy are relatively low. A positive trend is evident in the fact that, as a result of the reference pricing policy, some consumers were able to switch to original branded medicines and began purchasing full packages rather than individual doses.

The results of the qualitative interview align with the quantitative findings: increased sales and changes in purchasing behavior within pharmacy chains indicate improved accessibility and a tangible impact of the policy on the market. Nevertheless, challenges related to public awareness and trust remain significant.

The findings suggest that the reference pricing policy in Georgia has partially stimulated behavioral change among consumers. However, for the policy to reach its full effectiveness, it is essential to strengthen information campaigns, foster a competitive pharmaceutical market, and

encourage active involvement of professional actors. This thesis contributes to the empirical literature on reference pricing and provides a basis for practical recommendations aimed at improving health policy in Georgia.

Keywords: Reference pricing policy; Medicines; Consumer behavior; Accessibility; Awareness; Pharmaceutical market.

სარჩევი:

განაცხადი ii

აბსტრაქტი iii

Abstract iv

გრაფიკების ჩამონათვალი: 7

შესავალი 8

თავი 1 - ლიტერატურის მიმოხილვა 10

1. მედიკამენტების ხელმისაწვდომობა მსოფლიოში 10

1.2 მედიკამენტების ხელმისაწვდომობა საქართველოში 12

1.3 რეფერენტული მედიკამენტების პოლიტიკა და მისი ეფექტი 14

1.4 მედიკამენტებზე ფასის მნიშვნელობა მოწყვლადი ჯგუფებისთვის 14

1.5 მედიკამენტებზე რეფერენტული ფასების პოლიტიკა საქართველოში – დათვლის მექანიზმი, დანერგვა და ნაკლოვანებები 15

1.6 ფარმაცევტული კომპანიების დამოკიდებულება მედიკამენტებზე რეფერენტული ფასების პოლიტიკისადმი 19

1.7 რეფერენტული ფასების პოლიტიკის დადებითი მხარეები და მომავლის პერსპექტივები 22

თავი 2 - მეთოდოლოგია 23

თავი 3 - მეთოდები 24

თავი 4 - კვლევის შედეგები 26

4.1 რაოდენობრივი კვლევის შედეგები 26

4.2 თვისებრივი კვლევის შედეგი 35

დასკვნა/დისკუსია 37

ბიბლიოგრაფია 40

დანართი: 41